

Oči, krásné oči...

Chicažská povídka.

I.

Tma dívala se do oken, bílá tma. Venku sněžilo. Bylo těžko říci, barvila-li plynová světla do sněžení, nebo bylo-li světlo v redakci 'Rovnosti' zabarveno odleskem trpytné běloby. Jisto bylo tolik, že koucky tmy, jež venku rušena byla třepotáním sněhu, uvnitř ležely velmi lenivě pod stoly, v koutech, pod židlemi, u dveří a v pootevřených skříních, k níž Benda právě se díval, levou rukou vytahuje hodinky z kapsy vesty. Právě ruka držela tužku, jež setrvačností se ještě pohybovala, ač jen ve vzduchu.

"Pět minut do šesti," zamumlal Benda, zastrčil hodinky zas do kapsy, odvrátil oči od skříně, v níž čekal naň jeho kabát a zimník, a pískaje si potichu jakousi marmeládu ze všech možných i nemožných písni, arií i amerických odrhovaček, dokončil několika slovy svůj rukopis. Právě v čas. Když za zvyku načmáral ozdobné kliky háky pod poslední řádkou, ozvaly se na schodech chvatné kroky a do redakce vrazil kluk z tiskárny.

"Well, Mr. Benda," houkl. "Rukopis ready?"

"Šír Majk!" půl pro sebe zahučel Benda, rovnaje rukopis a zálibně si letmo sbíraje drobtý z jednotlivých stránek.

Hoch právě mluvil k druhému členu redakce, sedícímu opodál a zuřivě dýmajícímu laciné doutníky:

"Tady jsou proofs (korektury), Mr. Hartman, ale formán vzkazuje, abyste toho tam moe nedělal. Že prej abyste opravoval jen měkký i a tvrdý y, hehe, ... není už času zrovna nazbyt."

"All right," zasmál se Hartman, olýsalý otrok, jenž se nestyděl za dvanáct let novinářské nádeničiny českoamerické ztloustnout, a jehož duše zdála se býti obalena tukem. Jeho oborem v redakci bylo překládat nejmizernější krváky z němčiny a upravovat je na "české poměry".

"Lupič šumavských lesů", jenž způsobil rozruch v českoamerické obci etenářské, byl částečně jeho dílem, — dílem jeho fantasie, jak ujišťoval, příšla-li někdy řeč k těmto věcem. Jinak měl na starosti psát přehled politického a duševního života ve "staré vlasti", což spočívalo hlavně v denním vystřihování drobných zpráv z pražských listů, kde služka se otrávilá roztokem sirkových hlaviček, kde dva opilci se poprali, kde kdo koho zabíl, kde při vesnické muzice se seprali. Třetím jeho oborem bylo konečně vypomáhání v překladech místních zpráv čicažských z angličtiny, což však setkávalo se časem s obtížemi. Tak jednou Hartman ve zprávě o komisi, jenž vyřezává si kuří oko, poranil se i zemřel otravou krve, přeložil "corn" slovem "kukuřice" místo poetickým pojmem "kuří oko", a způsobil tak ostudu svému listu, jemuž ostatní české noviny vysmívaly se pak s vyřezáváním "kukuřice" nejméně třináct dní. Jindy zas "consumption of meat" přeložil "soucho-tiny masa" místo "spotřeba", a v tom smyslu vyzněl celý článek, bídně skompilovaný do "hospodářské" rubriky listu. Benda opovrhoval Hartmanem, ale cítil den za dnem, že se mu blíží; občas měl podivný, výrazný pocit, jakoby se cosi v něm zlamalo; mohl takřka nahmatnout ve své duši místo, kde se zase jedna vzpruha přerazila; až se zpřelá-mou všechny, — usoudil, — duše

bude jako stará pohovka; prohne se pod vším a její povrch zůstane v každé formě. To vědomí zvyšovalo bezděčný jeho sarkasm v rozmlouvách s Hartmanem, neboť šlehal je, šlehal i sebe; klesá-li duše, jest jí zdánlivým pozdvižením a osvěžením i schopnost výsměchu sobě samému. Ostatně, Hartmanův jemnocit byl dávno obalen sádlem, jímž mohlo proniknout leda kopnutí, nikdy však jehličky sarkasmu.

"Co opravujete, Hartmane?" otázal se, když hoch vzal jeho rukopis a odešel. "Zase to vaše svinstvo, — totiž román?"

"Hehe, žárliiv, co!" zachichlal se dobrácky Hartman, a Benda měl pocit, že i jeho pleš se směje. "Panečku, — Hraběcí deera a eikánský knáh se etenářům líbí. Denně chodí starému dopisy. Je v tom hodně fantasie."

"By god," odpívl si Benda. "To už stará kobyla by musila mít fantasii." Zarazil se a pak dodal: "Vlastně křivdím staré kobyle; u té lze spíše věřit v existenci fan..."

Leč Hartman ho přerušil:

"Bah, — kdo chce s Indiány vyjít, musí s Indiány tancovat..."

"Bajgaš," zvolal Benda, "snad nechcete, Hartmane, složit novou morálku pro církev svobodomyšlných, jako obstaráváte její literaturu, její krásnou prósu?"

Hartman se usmíval; Benda mu do obličeje neviděl, ale podle jeho pleše, hlasu a bot usoudil, že je tomu tak; Hartmanovy boty totiž vždy se dojaté vrtěly na podlaže, když úsměv sedl na jehoobloustlé rty. Bylo zřejmo, že sarkasm je tu luxusem, a Benda se tedy rozhodl, že jím nebude plýtvat. Protáhl se a měl se k povstání, očima opět zabloudiv ke skříně.

"Say," ozval se v tom okamžiku Hartmanův hlas.

"Well?"

"Já tady mám také Zdráhalovy místní zprávy a soudní síť..." — Hlas Hartmanův zněl velmi dojemně.

"To je pěkné mixtum compositum s vašim svin..., eh, románem," odfekl líně Benda, vstávaje. "Je to jako odvar z tříkráte přecezené kávy po špatných koňských buřtech." A v zápětí se otfásl: "Br, ... tak špatného vtipu jsem dávno neudělal. Hartmane, zaznamenejte si ho. Hodí se do satyrické části našeho listu, až budeme psát o někom z našich ideových odpůřů. Mimochodem řečeno, Hartmane, — víte, jaký druh alkoholu je idea, ... vlastně, jaký..."

"Gadem," zasmál se Hartman. "Tak přece na chvílku mlíte. Nenecháte člověka..."

"Grammatická chyba. Nedáte člověku..."

"Nenecháte člověka dostat se k slovu."

"Tohle je perla, Hartmane. Přijměte mou gratulaci."

Hartman se otočil. Jeho vodnaté, rozlezlé, vybledlé modré oči se zadívaly na Bendu, na něhož vždy působily dojmem kohosi ze-vlujelého s ústy dokořán otevřenými.

"Jako tele na nový vrata," řekl si v duchu.

"Vy jste taky k smiehu s Vaší grammatikou," řekl vážně Hartman. "Člověk by neřekl..."

"Zase chyba."

"Že jste tu pět let."

"Bah, ... sedm hubených let."

"K ničemu to není. Pro koho psát? Nač psát lépe? Koučí od volů může psát do novin taky, a výsledek bude též. Je vlastně

chybou a nelogičností opravovat chyby a logiku..."

"Bajgaš, to jsem si nemyslel, že víte, co je logika."

"V přátelských dopisech odběratel," dokončil Hartman a pak opět prosebně dodal: "Byl byste tak laskav, kollego, a opravil dvě loďky zpráv. Mám také na spěch a koukejte, ... co tady je toho..."

"Svinstva," přepřizl jeho řeč Benda. "Dejte to sem."

A v příští chvíli, sedě zas u stolu, zuřivě trhal tužkou mezi řádky, maluje obrazná slova na označení svého nadšení se Zdráhalovou češtinou.

"Chlap, ... jeho věty jsou jako klobásky, jen že vyepané drtinami."

Hartman se jen zachichlal. A zase za okamžik:

"Poslat s tvrdým y, ... toho už by ani e. k. návladní v Praze nenapsal."

Za chvíli skoro tragicky:

"Byli jsme hluboce zarmouceni zprávou, že manželka chvalně známého krajana Antonína Patočky, vlastního chvalně známý saloon na rohu 23. a Kedzie Ave., a všeobecně oblíbená mezi všemi, kdož jí znali, zvláště ve sboru ČJD. "Eliška Přemyslovna", kdež byla zvolena právě jednoduše předsedkou, stižena byvši mrtvicí, náhle sklesla k zemi, a než kdo mohl jí přispěchat na pomoc, tiše, beze slova, jako uvádající, podlomený květ, večera, ve dvě hodiny odpoledne dne 15. prosince zemřela i pohována bude na Národním Hřbitově pozítí, chvalně známý řečník "Svobodné Obce" vykonav pohřební obřady v domě zsmulé i na hřbitově..." Hartman slyšel, jak Benda praštil tužkou. "Sto tisíc hromů!" Hlas Bendův skoro vykvikl z tragické své tóniny. "Svobodná Obce má podle všeho i svou zvláštní řeč a skladbu!"

"Hartman se zasmál nad korekturou "svého" románu: "Zdráhal lakýruje každého, ž má maturitu..."

Nedokončil. Cosi zarachotilo za ním. Polekaně se otočil i spátril, že Benda vyskočil převrhl židli.

"Co se stalo?" téměř vykřikl, vida změněný obličej Bendův.

"By god, by god," hučel Benda, v třesoucí se ruce drže korekturu. "Je to ona, je to ona, je to..."

"Co ona?"

Benda místo odpovědi četl úryvky ze zprávy:

"Smutná zpráva... eh... večera... zemřel. Václav Kubíček, ... krejčí..."

Hlas chvěl se mu a zlomil.

"No, a co?"

"Zemřelý náš chvalně známý kraján... B Mladé Boleslavi... před osmi roky... a prosperoval... zanechal ženu... Paní Ludmila Kubíčková je chvalně známá..."

"No, ... a co?" tupě se otázal Hartman.

"Kristovy rány, človče," křikl Benda. "To je ona..."

"No tak zas; to je ona!"

"Hartmane, ta vaše koňská fantasie si nedovede představit," volal Benda, mávaje korekturou nad hlavou, "ničí fantasie si nedovede představit, jaká ona byla krásná. Oh, dear me, ... ty oči, ty krásné oči..." zamkl na okamžik. "Hartmane, viděl jste někdy moře?"

"Myslíte, že jsem přijel po trakaři?" odtušil Hartman, jehož duše na okamžik prociťla se sádla pod dojmem z rozrušení Bendova.

"Takové byly její oči. Měnily barvu s oblohou. Slunce v nich se obraželo. Hluboké byly. A moře se jim nevyrovná. Moře obřáží jen, co je nad ním. Její oči obražely i to, co bylo uvnitř... slyšíte, Hartmane... uvnitř!"

Pokračoval.

PSÍ CHORÁL.

(Napsal Fráňa Šrámek.)

Žurnály psaly, četlo publikum bez srdce, bez hlavy: to že zas stalo se horníkům bezpráví, bezpráví — uhlí být nemůže černější, než je ten život vezdějš, je horník pes, je horník pes, plíněká psů, psů, psů hornická je věro, každinka ves.

Co by pán neproved, vezme-li něco si do hlavy? Od šachty k šachtě táhnou mlčí, smutní psi, toulaví — po lidsku, krvavě zavýjí, četníci nabíjí, nabíjí: nažer se, havří, koupil pán za věrnost psi, psi, psi z olava marcipánu...

Pod mstivou, krvavou oblohou černé mřou revíry, a pěstě bít nemohou, nemohou, srdce když bez víry, když srdce nedoufá, nevěří, hodina přece že udeří, jak jsme si slíbili, havří, všť my všichni psi, psi, psi vítěznu štvanici, krvavou stříž....

Táhne jen pes, když křiknou: kuš! Se mnou kdo fátat chce? Uhlí je dost, však... zrádné už. Do práce! Někdo to na konec pochopí, uhlím se zatopí, zatopí, někdo se na konec upeče za bídu psů, psů, psů — havří, dneska pes, a zítra člověče!

OTAKAR CHARVAT:

Srdce.

Úzkou cestou mezi drobnými baráčky horské dědiny, za tichého jarního podvečera jel starý Anton Švidra, jel a noře se do nehlubších zákoutí své duše, vážně přemýšlel o příjemných snech, chvílemi oprádně jej jeho mysl. Vůz tažený párem koní, drkotal po neschůdné, vymleté cestě a narážej na kameny, temně harášil. Ačkoli v tom nebylo docela nic příjemného, přece Antoš cítil se úplně šťastným a dokonce si přál, aby ta cesta trvala ještě hodně dlouho.

Vlastně nebyla příčinou té radosti ani jíзда tak, jako myšlenky, které mihaly se v jeho duši a které napadaly mu pouze za podobných večerů, kdy bylo už všude ticho a jen jeho vůz svým hrčením rušil obecný klid. A uvědomil si: že blaživě ty sny, plní jeho srdce, již od několika dní.

Skláněje hlavu cítil, jak beze vší snahy, rýsuje se v ní obraz Aneše, hezké a veselé děvuchy, kterou slouží u gazdy Jergala. Noří se celou duší do těch snů, noří a vzpomíná na onu příhodu, jež křikla do jeho duše, vzbudila v ní cosi a dala podnět k jeho myšlenkám...

Bylo to za večera. Seděl před stáji a s klidem člověka, jenž vykonal svou práci, spokojeně pokuřuje, odpocíval. A pojednou přišla odkudsi i Aneša, veselá a rozjařená a čemusí se tuze směla. Přisedla k němu a po chvíli zdálo se, jakoby tu veselost chtěla vlít i do jeho nemladého těla. Přitiskla se k němu, holoubkem starým ho nazývala a jako s děckem s ním si pohrávala. Rozhovořili se spolu, rozhovořili a ona i kolem krku ho vzala a šklánila ho, tázajíc se, kdy se on vlastně ožení —

Stalo se v jeho životě snad poprvé, že ženská bytost se k němu přituliла a přece bylo Antošovi dobrých čtyřicet let. Byl šťasten tehdy a všemu jen se usmíval. Antoš Švidra vzpomíná a uvědomuje si: že nikdy nepocítil tolik blaha jako tehdy, a nikdy nechvělo se tolik jeho srdce, jako za těch pěkných okamžiků, stráve-

ných v jejím objetí. Od té doby zdál se mu život jaksi světlejším, ba on spatřoval v něm cosi účelně pěkného, jeho si jindy ani nepovšímal. A ve své duši vytvořil si o Aneše pojem, jako o své milé, a v ten klam pavné věře, stavěl si ve svém nitru krásnou budoucnost.

Sedí on — Antoš Švidra, sedí na lavičce u kamen a žena jeho — Aneša, točí se kolem ohníka a vaří večeři. Dívá se na její pěknou, přinokou postavu, očima jí téměř pohlcuje a spokojeně kývá, kývá. K večeru zasednou spolu, pojedí a pak si spolu pohovoří. A žijí pěkně, celkem jako lidé. Nu, vždyť všichni máme stejné touhy a táž krev nám proudí v žilách — Jede Antoš, jede a na všechno si vzpomíná. Denně oživuje ty své vzpomínky a ku podivu vždycky v nich spatřuje cosi nového a ly a zdá se mu, že mladší krev teče ly a zdá se mu, že mladší krev teče jeho žilami. Nechápe, jak je možno, že už jest mu — čtyřicet šest let...

Zdvihl oči a vidí, jak ředý večer rozlézá se krajem, jak houstne a všechno halí v takový podivný smutek. A v očích rýsuje se ztemnělé kontury lomení i rozkřivaných stromů a Antoš poznává, že už je doma v dědině.

Přes náves půjde pěšky. Slezl s vozu, protáhl se, laskavě pobídl koně a jel —

Jak zahýbal cestou kolem rybníka, viděl dvě temné postavy, tisknoucí se k sobě. Spokojeně pokýval hlavou; milenci, nu, dobře tak...

A když přijel k nim, zdvihl oči a přivítivě se na ně zadíval. V téže chvíli však v očích se mu zakařilo, však bodlo ho do srdce a stříklo mu jedem do duše.

Antoš cítil, že se mu hlava točí, chalupy i strony kolem se točí — a vůbec všechno se točí. Nevidí už nic kolem sebe, jenom chvílemi zdá se mu, že mihly se mu v očích výsměšné dvě postavy. A on zase v nich poznává Anešu a mladého Micháčka a oni dokonce se líbají!

Jede dál a cítí, jak všechny sny jeho se v duši hroutí, hroutí a umírají v nejtajnějších záhybech jeho nitru —

A když byla duše prosta všech těch snů a myšlenek o štěstí manželství, Antoš sklonil hlavu.

Zdalo se mu, že jest všechno vlastně v úplném pořádku, on že neměl nikdy zabloudit do těch sfér, kde není pro něj místa.

A uvědomil si, že život jde kolem něho a mihá ho — mihá i obcházi. Neměl v té chvíli už žádných snů. A pojednou bylo mu, jakoby bylo umřelo cosi, co ho poutalo k životu, cosi světélkujícího, co zdobí život — a zdálo se mu, že všechno jest temné, hrozné temné a velmi smutné.

A ačkoli mu bylo čtyřicet šest let, rozplakal se jako žena —

Čt. našim příznivcům

Docházejí nás stále stížnosti, že krajané, jimž časopis odtud do starých vlastí jest zasílán, nedostávají Pokrok pravidelně a často že naň musí na tamních poštách dopláčet. Rozhodli jsme se tudíž, aby předešlo se těmto steskům, předplatné na Pokrok do Evropy od této doby zvýšiti z \$1.50 na \$2.00 ročně, ješto jsme nuceni místo jednocentové známky dávat na časopis známku dvoucentovou.

V úctě Vyd. Pokroku.

Nový vlak do Fort Dodge.

Chicago Great Western dráha vypravuje nový vlak, vyjíždějící z Omaha Union nádraží ve 3:30 odpoledne, ze Council Bluffs ve 3:30 odpoledne a přijíždějící do Fort Dodge v 7:35 večer. Výchovný vlak do Minden, Harlan, Manning, Carroll, Lehigh, Bonora, Fort Dodge a do stanice mezi výše uvedenými. O podrobnou informaci požádejte H. H. Churchhill, G. Agent, 1312 Farnam St., Omaha. 316.